

SPOR OKO HARADINAJEVOG POLITIČKOG ANGAŽMANA

Author: [IWPR](#)
[ICTY](#)

Sudije Tribunala i UN ne mogu se usaglasiti oko toga da li optuženom albanskom lideru treba odobriti televizijski intervju.

Nakon prošlonedjeljnog natezanja između Haškog tribunala i Privremene misije UN-a na Kosovu (UNMIK) – oko toga da li bivšem premijeru Kosova, Ramušu Haradinaju (Ramush Haradinaj), treba dozvoliti pojavljivanje u televizijskom intervjuu – na vidjelo su izašli i brojni problemi koji se mogu javiti ako se optuženiku za ratne zločine odobre javni nastupi.

Time je potaknuta i debata o tome koja prava optuženici pred Tribunalom zapravo treba da uživaju dok privremeno borave na slobodi, te da li i javni nastupi trebaju biti dio njih.

Sudije Tribunala su u posljednji čas poništile odluku UNMIK-a od 17. oktobra, kojom je Haradinaju odobren intervju za TV21, koji je naredne večeri trebao biti emitovan u udarnom terminu.

Prije nego što je 2004. postao kosovski premijer, Haradinaj je bio jedan od lidera Oslobodilačke vojske Kosova (OVK), da bi 2005. bio optužen za zločine koje su njegove trupe nad srpskim civilima navodno počinile 1998., u jednoj od operativnih zona OVK-a koja se graniči s Albanijom i Crnom Gorom.

U optužnici se navodi da je „kao zapovjednik . . . uspostavio sistem u kojem su pojedinci bili odvođeni, zlostavljani i ubijani, i u kojem je izveden sistematski napad na nezaštićeni dio civilnog stanovništva“.

Dalje se kaže i da je „on lično sudjelovao u otmici osoba koje su kasnije pronađene ubijene“, te da je barem u jednoj prilici, kao komandant, prečutno odobrio pogubljenje pritvorene osobe.

Nakon ove optužnice, Haradinaj se dobrovoljno predao Tribunalu i povukao sa položaja premijera.

Nekoliko mjeseci kasnije, odobreno mu je privremeno oslobađanje, tako da se mogao vratiti na Kosovo, gdje danas očekuje početak suđenja. A u junu 2006., sudsko vijeće je Haradinaju odobrilo da nastavi obavljati dužnost predsjednika njegove političke partije, Alijanse za budućnost Kosova (ABK).

Jedan od kurioziteta u vezi sa njegovim privremenim oslobađanjem bio je i taj da mu je dozvoljeno da javno govori o politici, pod uslovom da UNMIK procijeni da će to doprinijeti „pozitivnom razvoju“ Kosova. Međutim, zvaničnici UN-a moraju 48 sati ranije najaviti bilo kakav javni nastup – kako bi tužilaštvu bila pružena mogućnost osporavanja – i pružiti „razumno objašnjenje“ svoje odluke. Ali čak i tada, konačna odluka o tome definitivno je prepuštena sudijama Tribunala.

Ovo pitanje je u središte pažnje dospjelo zbog toga što će ovog vikenda u Srbiji ljudi glasati na referendumu za novi ustav, čije je usaglašavanje izazvalo uzbuđenje zbog ponovnih rasprava o statusu Kosova.

Nakon okončanja etničkog sukoba između Srba i Albanaca, Kosovom od 1999. upravlja administracija UN-

a. Braneći svoju odluku da se Haradinaju odobri intervju za televiziju, UNMIK je istakao i da se pregovori o statusu Kosova trenutno nalaze u „delikatnoj fazi“.

UNMIK tvrdi da bi, zbog „povećane napetosti na Kosovu i u regionu“, intervju mogao doprinijeti smirivanju tenzija i prenošenju „jasne i odgovorne poruke“ stanovnicima Kosova, uspostavljajući „klimu u kojoj će politički događaji koji se tiču Kosova biti bolje shvaćeni i podržani“.

UNMIK kaže da mu je, otkako su objavljeni uslovi Haradinajevog boravka na slobodi, stiglo 40 zahtjeva da okrivljeni sudjeluje u političkim događajima, što je u 29 slučajeva odobreno.

U pisanoj izjavi kojom brani svoju nedavnu odluku da odobri televizijski intervju, UNMIK Tribunalu napominje da je „važno biti svjestan središnje uloge ABK-a kao integralnog dijela koalicije koja čini Vladu Kosova“.

Novinar Balkanske istraživačke mreže (BIRN) na Kosovu, Krenar Gaši (Krenar Gashi), izjavio je kako je Haradinajeva popularnost na Kosovu još uvijek velika, uprkos činjenici da će mu se pred Tribunalom suditi za ratne zločine.

On je za IWPR rekao da mnogi ljudi sa Kosova smatraju da je Haradinajevu direktno učešće na političkoj sceni neophodno, zbog toga što se radi o „bivšem ratnom lideru, bivšem premijeru i, kako tvrde njegove pristalice, ‘hrabrom čovjeku i vizionaru’“.

Međutim, Gaši je dodao i kako ne vjeruje da je u ovom trenutku bilo ko, pa i Haradinaj, previše bitan. „Uz tekuće razgovore o statusu i intenzivno međunarodno posredovanje, Haradinajevu učešće se ne bi razlikovalo od učešća ostalih političara s Kosova, koje po mome mišljenju nije neophodno“, kaže on.

Ono što najviše brine tužioce Tribunala u vezi sa njegovim pojavljivanjem u javnosti jeste uticaj koji bi ono moglo imati na svjedoke koji tek trebaju iznijeti dokaze protiv njega.

U svom hitnom prošlonedjeljnom zahtjevu za poništenjem UNMIK-ove odluke, ured tužioca tvrdi da bi Haradinajevu pojavljivanje na televiziji „moglo zastrašiti svjedoke“.

Ali, prošle godine je žalbeno vijeće to već odbacilo kao argument protiv privremenog oslobađanja Haradinaja, tvrdeći da se „optuženom sudi ovdje: u pitanju je njegovo ponašanje, prošlo i buduće, a ne percepcija koju u vezi sa tim ponašanjem imaju ostali ljudi“.

Međutim, Žan-Danijel Ruh (Jean-Daniel Ruch), politički savjetnik glavne tužiteljice Tribunala, Karle del Ponte (Carla Del Ponte), objasnio je da zastrašivanje svjedoka predstavlja stvarni problem za tužioce Tribunala, koji na takve primjere nailaze svakonevno. „Svjedoci se plaše da govore, a neki čak odbijaju i da govore na sudu, ili mijenjaju svoje izjave“, kaže on, dodajući da na Kosovu trenutno vlada „užasna atmosfera straha“.

U svom podnesku Tribunalu koji se ticao Haradinajevog intervjua, tim odbrane je naglasio da ne postoje dokazi da bi na taj način došlo i do zastrašivanja svjedoka, te da je „cilj . . . bio da se doprinese bezbjednosti i stabilnosti“.

U pisanom podnesku kojim pred sudom brani svoju odluku, UNMIK kaže da „nije dobio, ni iz jednog izvora, indicije da bi iz Haradinajevih javnih političkih aktivnosti proizašlo zastrašivanje žrtava ili svjedoka“.

Predstavnici suda sa kojima je IWPR razgovarao smatraju da se time potcjenjuje mogućnost suptilnijeg zastrašivanja. U stvari, Ruh je objasnio da je teško naći ijednog svjedoka koji bi nam „otvoreno govorio o prijetnji“ kojoj je izložen, te kako „ne postoji način da se dokaže da su zastrašivanje ili prijetnje vršene po naređenju Haradinaja“.

Ruh je naglasio da Haradinajevo prisustvo na političkoj sceni, kao i podrška koju uživa od UNMIK-a, „jako loše djeluje“ na svjedoke, jer je „podrška UNMIK-a veoma vidljiva“.

Kosovljani znaju da se Haradinaj ne smije pojaviti na televiziji bez eksplicitne dozvole UNMIK-a, zbog čega bi povjerenje u misiju UN-a moglo biti potkopano – što je opasna situacija, jer je UNMIK takođe zadužen da osigura zaštitu svjedoka.

No, Haradinajev tim odbrane odlučno tvrdi kako je optuženi poduzeo „brojne korake“ kako bi umirio potencijalne svjedoke, ohrabrujući ih da se pojave pred sudom „kako bi međunarodna pravda bila zadovoljena“.

U izjavi za javnost iz maja 2005., Haradinaj je rekao da svakome ko je pozvan u Hag da svjedoči mora biti omogućeno da to učini „bez miješanja i zastrašivanja bilo koje vrste“.

Posljednjih je mjeseci ured tužiteljice otvoreno kritikovao UNMIK zbog neadekvatne zaštite svjedoka – tako da ovo nisu novi navodi, koji se tiču samo rasprave o Haradinajevim javnim pojavljivanjima.

Ono što jeste novo je tvrdnja da dopuštanje Haradinaju da učestvuje u televizijskom intervjuu pokazuje „manjak poštovanja“ prema težini zločina za koji se tereti.

Tužiocima su išli toliko daleko da su isticali kako bi dopuštanje Haradinaju da se pojavi u televizijskim intervjuima potkopalo kredibilitet Tribunala i same optužnice.

Slijedeći razlog za brigu jeste to što se Srbija žali na dvostruke standarde i protestira zbog toga što srpskim optuženicima nisu omogućene takve privilegije za vrijeme boravka na slobodi.

I ostalim pritvorenicima Tribunala odobran je privremeni boravak na slobodi, ali nikom nije data i pozornica za javno izjašnjavanje o političkim pitanjima.

Tako bivšem vrhovnom komandantu bosanske vojske, Rasimu Deliću, nije bilo dopušteno da promovira svoju četvrtu knjigu o stvaranju i razvoju bosanske vojske, koju je napisao prije nego što je početkom 2005. optužen.

Njegov branilac Stefan Burgon (Stephane Bourgon) saopštio je u aprilu 2005. da bi Delić bio zahvalan ako

bi mu se dopustilo da putuje po Bosni zbog promocije knjige; a samog Delića, koji je u decembru 2004. odbranio doktorat, opisao je tada kao „čovjeka od nauke“.

Sudija Patrik Robinson (Patrick Robinson) jetko je odgovorio da nije siguran da je promocija knjige „prikladna aktivnost“ za nekoga ko privremeno boravi na slobodi.

Konačnom odlukom o uslovima Delićevog boravka na slobodi, koju su sudije donele u decembru 2005., utvrđeno je da on mora ostati na području Visokog i Sarajeva, te da je obavezan da se redovno javlja policiji. Naglašava se i da Delić o svom slučaju ne smije govoriti za medije, te da ne smije stupati u kontakt sa žrtvama, jer bi to moglo spriječiti „sprovođenje pravde“.

Iako se nije radilo o direktnom odbijanju zahtjeva za promotivnu turneju, uslovi Delićevog boravka na slobodi to očito ne dopuštaju.

Komentirajući očitu neusaglašenost u odnosu prema privremeno oslobođenim, portparol sekretarijata i sudskih vijeća, Refik Hodžić, naglasio je da sudsko vijeće svaki slučaj razmatra zasebno.

On je objasnio i da optuženici koji privremeno borave na slobodi načelno ne podnose zahtjeve Tribunalu da im se odobri pojavljivanje u javnosti i političko izjašnjenje.

Bivši glavni tužilac Haškog tribunala i Međunarodnog krivičnog suda za Ruandu, sudija Ričard Goldstoun (Richard Goldstone), izjavio je za IWPR da bi trebala postojati jedinstvena odluka za sve okrivljene; da im ne bi trebalo dozvoliti da učestvuju u političkoj raspravi; te da je „uvrjedljivo odlučivati u prilog jednog okrivljenog, a ne drugog“.

Sa druge strane, advokat Stjuart Alford (Stuart Alford), iz Međunarodne advokatske komore, izjavio je za IWPR da se sud – u načelu – mora izjasniti o posebnostima svakog slučaja, na temelju sopstvenih mjerila.

Prije nego što su odredbe Haradinajevog boravka na slobodi u martu ove godine dopunjene, tužioci su izrazili zabrinutost da bi reputacija Tribunala mogla biti potkopana percepcijom dvostrukih standarda.

Međutim, žalbeno vijeće tvrdi kako okolnost da ostalim optuženicima nije dopušteno da se bave politikom ima vrlo malo veze sa slučajem Haradinaj. Sudije su podvukle činjenicu da svaki slučaj mora biti „prosudivan na temelju sopstvenih mjerila i pojedinačnih činjenica“, što su opisali kao „princip pravičnosti i međunarodnog prava“.

Uprkos tome, kritičari tvrde da optuženici iz različitih etničkih skupina bivaju tretirani različito, pri čemu je malo vjerovatno da će srpskim osumnjičenicima biti odobrene takve privilegije za vrijeme privremenog boravka na slobodi.

No, govoreći u ime sudija Tribunala, Hodžić je rekao da će se – ukoliko se pažljivo pogleda istorija slučaja Haradinaj – vidjeti da je on izričito tražio da mu se uz privremeno oslobađanje odobre i javna pojavljivanja. U njegovom slučaju, sudijama je bilo dovoljno to što postoji tijelo UN-a sposobno da nadgleda posebne uslove boravka na slobodi.

Međutim, ostaje nejasno da li bi neki drugi tim sudija, suočen sa istim zahtjevom, postupio drugačije.

Katy Glassborow je saradnica IWPR-a u Hagu.

Location: Kosovo

Focus: International Criminal Tribunal for the former
Yugoslavia

Source URL: <https://iwpr.net/sr/global-voices/spor-oko-haradinajevog-politickog-angazmana>